

ביאורים

139 -ד- אימות נבואת הנביא

מהדורת אור עציון

לאחר שהתברר הצורך בנביאים, יש לדעת איך ניתן לזהות מיהו נביא אמת, שאם לא כן כל אחד יוכל לומר שהוא נביא ולשנות את התורה.

¹⁴⁰ בני האדם יודעים שהם אינם יכולים לשנות את דרכי הטבע אלא רק הבורא. העולם בנוי מיסודות, שטבעם הוא להיפרד ולא להתחבר אחד לשני, למשל - המים והאש אינם יכולים להתקיים יחד, והבורא ברא את העולם על ידי התרכבות היסודות, ולכן רק הוא יכול למנוע מהיסודות את טבעם, או להפוך יסוד אחד למשנהו.

¹⁴¹ בשולחו נביא להתנבא, נותן לו הבורא את הכוח לעשות אותות - לשנות את הטבע, דבר שאין ביד אדם רגיל לעשות. הנביא עושה אותות לעיני כל העם בכך שהוא גורם לדבר מסוים לא להתנהג על פי טבעו, למשל שאש לא תשרוף - כפי שמצינו אצל דניאל (ג, יט-כז), וכפי שמספרים חז"ל (בראשית רבה לח, יג) על אברהם אבינו, או שהמים שטבעם לזרום יעמדו במקומם ויהפכו למוצק - כפי שמצינו בקריעת ים סוף (שמות יד, כב) ובמעבר הירדן (יהושע ג, יג-יז), החמה שדרכה להסתובב בשמים תעמוד מלכת - כפי אירע במלחמת בית חורון (שם י, יג). וכן בכך שהוא משנה את טבע הדבר עצמו - כגון לשנות דומם לחי ולהחזיר אותו להיות שוב דומם, כמו שעשה משה למטהו שנהפך לתנין וחזר להיות מטה (שמות ז, יב), והפיכת המים לדם והדם למים (שם ז, יט-כה).

¹⁴² כאשר אדם עושה אותות מעין אלו צריכים הרואים אותם לכבד אותו ולהתייחס אליו כאל שליח ה', ולהכיר בכך שהבורא נתן לו את היכולת לעשות דברים כאלה בשביל שיכירו בו כנביאו, ועל כך נאמר (דברים כט, ג): "המסות הגדולות אשר ראו עיניך האותות והמופתים הגדולים ההם", ואנשים המאמינים במשה מכח האותות הללו הם הצדיקים, כמו שנאמר (שמות ד, ל-לא): "ויעש האותות לעיני העם ויאמן העם", ומי שאינם מאמינים במשה הם הרשעים, כמו שנאמר (תהילים עח, כב): "כי לא האמינו באלהים".

¹⁴³ רבנו מעיר שחשוב להבין שבטבע יש חוקיות, ואין הקדוש ברוך הוא מתערב בחוקיות זו ללא צורך, ולכן כאשר יש שינוי של הטבע הקדוש ברוך הוא מודיע שהוא עתיד לשנות את החוקים ואם אנו רואים שהנביא משנה את הטבע, אנו צריכים להבין שהבורא נתן כוח לנביא לשנות אותו בכדי שאנו נאמין בו.

¹⁴⁴ אם הטבע היה משתנה לא היינו יכולים לחיות בעולם הזה, מפני שכל הדברים בעולם היו עשויים להשתנות בן רגע, לא יכולנו להשתמש במעלית - מפני שהיא בנויה על כוח המשכיח ואולי הוא יפסיק לפעול, וכן לא היינו יודעים איזה סוג בגדים עלינו ללבוש בקיץ - אולי עוד רגע יתחיל לרדת גשם עז, ויותר גרוע - אדם שיצא מביתו והשאיר שם את אשתו וילדיו, אינו יכול להיות בטוח שהם יישארו באותו מצב בחזרו אלא אולי הם ישתנו והוא לא יוכל להכירם. לכן היטיב אתנו ה' וחקק חוקים ששום כוח מבלעדיו בעולם אינו יכול לשנותם.

ד-¹³⁹ ויכין שבארתי איך הביאה צרף לשליחות הנביאים, ראוי שאסקיף לזה איך התקיימה להם השליחות אצל בני אדם.¹⁴⁰ ואמר, בעבור שהיו בני אדם יודעים בכלתם ויכלתם, שהם אינם יכולים להכריח הטבעים ולא להפך העצמים, אף הם נלאים מעשות זה פי זה מעשה בוראם שהכריח הטבעים הנחלקים ובראם מחברים, ויהיה ענינם לברח זה מזה, ושנה עצמי נפרדיהם עד ששבו מחברים, לא יראה מהם עצם גמור אבל נראה דבר אחר זולת העצמים האלה המתבודדים, רוצה לומר אדם או צמח והדומה לזה מהגשמים, מתחייב להיות זה אצלם סימן מעשה הבורא.¹⁴¹ וכל נביא שיבחרו הבורא יתברך לשליחותו, נותן לו אות מאלה האותות, אם הכרח טבע, כמו מניעת האש משרוף ועצירת הנהר שלא יעבר ויעמיד הגלגל מהליכתו והדומה לזה, או הפוך עין, פאשר נהפך החי דומים והדומים חי, והמים דם והדם מים.¹⁴² וכאשר ינתן לו אות הזה, יתחייב הרוצה אותם מבני אדם להקדישו ולהאמין בו במה שיאמר להם, כי החכם לא נתן לו אות עד שהיה נאמן אצלו. וזה הענין אף על פי שהוא בשכל, הוא כתוב בספרים, פאשר ידעת מדבר משה רבנו והאותות הפלאים אשר נתנו לו מה שאיני צריך לזכרם הנה, וכאשר הם מבארים בספר ואלה שמות וזולתו ופרושם, וכמו שאמר לעמו (דברים ז, יט) המסות הגדולות אשר ראו עיניך. ומי שהאמין בו מבני אדם הם הצדיקים, פאשר אמר (שמות ד, ל-לא) ויעש האתות לעיני העם ויאמן העם, ומי שלא האמין הם התועים, וכאשר נודע מענין מי שנאמר בו (תהלים עח, כב) כי לא האמינו באלהים.

¹⁴³ ואני צריך לאמר הנה דבר אשר בו האמתות, והוא, שהבורא יתברך אינו הופך עין עד אשר יודיע לבני אדם שהוא עתיד להפכם, והעלה בזה להאמין בנבואות, אבל בלתי עלה אינו הופך מאומה מן העינים,¹⁴⁴ כי אם היינו חושבים זה, היו האמתות נפסדות לנו, והיה כל אחד ממנו פאשר ישוב אל ביתו ואל בני ביתו לא יהיה בטוח שלא יתפך עיניהם הבורא ושיהיו זולת מה שעזבו, וכן בשעור על אדם בעדות או דן בדיו, אבל צריך שנאמין כי הנמצאות על תכונתם, לא ישנה אותם בוראם כי אם אחר שייעד עליהם.

הבורא אינו משנה הטבע בלא להודיע על כך

התקיימה להם וכו' - התאמתה לאנשים נבואתם. נלאים - אין בכוחם. ענינים - תכונתם של היסודות. לא יראה מהם וכו' - כבר אי אפשר להבחין בכל יסוד בפני עצמו, אלא הם עצם חדש ומורכב. הגלגל - מערכת השמש והירח. עין - תכונת הדבר. להקדישו - לכבד את הנביא. החכם - אלוקים. זה - אם חוקי הטבע היו משתנים בלא סיבה. האמתות - תפיסת המציאות שלנו. זולת - דבר אחר.